

HRVATSKI LIST

Izlaži svaki dan u 3 sati ujutro.

Cijena lista: U preplati za dnevnu god. K 48 —, za polugodišnje K 24 —, tromjesečno K 12 —, mjesечно K 4 —, u maloprodaji 16 fl pojedini broj. OGLOŠI primaju se u upravi lista, Irg. Custoza 1.

HRVATSKI LIST islaže u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOVIC u Pulji trg. Custoza 1. Uredništvo: Štanska ulica br. 26. Odgovorni urednik JOSIF HAIN u Pulji. Rukopis se ne vraćaju. Ček. a. pošt. Sted. 26.795.

Broj 1059

U Pulji, nedjelja 23. lipnja 1918.

Godina IV.

Premetačina.

Mužik ko bik,
kad u glavu
si kakvu glupost
zabije,
ni kolcem neće izbit je!

Nekrasov, "Tko je sretan u Rusiji?"

Jučer smo doživili premetačinu, pravu pravcatu premetačinu, izvršenu po civilnom sudu i po redarstvu. Tražili su i tražili su ali nijesu našli ništa, što je posve razumjivo, jer nije ni bilo ništa. Žalimo samu, što nijesmo imali čas upoznati se sa zastupnikom vojničkog suda, da bi i njega uvjerili o bezmislenosti svih sumnjičenja i nagadjanja.

Mi se ne srdimo i ne uzrujavamo se. Čitav je dogadjaj učinio na nas dojam tragikomedije, ali u očigled sverazorne zarazne bolesti, ratne psihoze, u tom najnovijem akutnom napadaju bolesti, žalili smo, da nijesmo psihijatri, jer bi bili obogatili naše laskavstvo prekrasnim, novim materijalom. Slučaj samo po sebi je fenomenalan. Samo bi ga liječnik mogao motriti hladnjokrvno. Mi plaćemo nad tužnim ruševinama razuma, otrovanim zagubljivim plikovima sveopće lopoglavnosti i iskopanom do korenja krupnjinom bombama bezsavjesne i bezobrazne neke šovenske žurnalistike. Na razvranom i rastrovanom lju tek da uspijeva kopriva. Iz imenovanih ruševina nijesu procvale ruže. Bio je to tuberkulozan cvjetetak, koji je niknuo, bila je paralitička deđa, koja je osrećila beznadnu storičnost detektivskog instituta.

"Hrvatski List" postao je "Heizblatt", glasilom za huckanje naroda na narod. Ovaj su si sud stvorili notabene ljudi, koji ne mogu smati pojma o idejama, za koje se borili naš list, jer Bog nije molsrdan sa svakim te mu rado odriče dar učenja tujeg jednog jezika. Ali da smo pisali jezikom Goethea bio bi rezultat jedan te isti. Jer jedno je govoriti Goetheov jezik, a druga je razumljeti ga. Pošto se namamo, da će barem ovaj čauak postati izvjesnoj gospodini u prevodu pristupačan, saopćujemo im, da je Kant bio najveći njemački filozof i da je taj njemački veleum napisao jednu skromnu ali značajnu raspravu sa naslovom "Ueber den ewigen Frieden". U hrvatskom se "Heizblatt" tiskalo čitave odlomke iz ove veleznamenske knjige, kako se tiskalo također i odlomke iz Fichtovih "Reden an die deutsche Nation". Ako su ove ideje "hetzerisch" i bune narod, za to neka odgovaraju njemački pisci, kojih se danas u Njemačkoj ne zabranjuje, jer se ih žalivože ne čita. Ali čovjek, koji imade u sebi poštenja i koji znade da je njegovu dužnost, da se njegov život izlivi, da njegov rad bude čovječanstvu u korist, on neće tako umno mimoći većih mislioca, bili oni ove ili one narodnosti. On će graditi na tim solčkim temeljima, da je ne glede na momentano povjesno raspoloženje. Mi nijesmo krivi, da si naša zvanična politika izabrala mjesto Achillea Terzita, mjesto velikog naučenjaka i čovjeka Lammescha, žurnalističku nakazu, Friedjunga žalosne uspomene, za svog glasnika i odvjetnika. Mi se ne poštovajućemo sa bezizraznim frizama imenovanog dopisivaca, dakle se ne može ni podudarati sa idejama naših proslavljenih političara, a na to — bilo kojemugod draga ili ne — smo upravo ponosni. Mi smo preuzeli možda ludu idealističku zadaču, da uvjerimo naš narod o potrebi sveopćeg i vječitog mira na svijetu. Nijesmo huckali narod na narod, već smo propovijedali narodnu snošljivost, a lozinka, koja se je nebrojeno puta opetovala u našem listu, bila jest, "tudje poštuj i svojim se diči!", uobičajena već rečenica ali puna dubokog značenja.

Mi smo i danas, poslije premetačine, u dubinama svog srca uvjereni, da samo poštenim, otvorenim i iskrenim radom možemo da koristimo i naš rođu i državi. Jer ako je država sagradjena na trulim moralnim temeljima, srušit će se čitava zgrada, a mi bi pospješili njezino rasulo. Istaknuli smo opetovanje katastrofne posljedice za samu državu i za rat, da se u prošlim i sadašnjim vremenima prešlo na dnevni red preko svake etike, preko svakog poštenja. Naglasili smo, da su prehrambene neprilike, sa kojima se danas mora da boriti država, plod nemoralne uprave, nepravedne napram pojedinim narodima, kojima se kratele škole, tako te su morali i u poljoprivrednom radu daleko zaostati za produkcijom tujih zemalja. Ustvrdili smo poznatu činjenicu, da bi sama Ugarska mogla prehraniti čitamu monarkiju i izvazati u Njemačku, a da sebi ne bi prikratila ništa. Ali magnatska i džentrijska oligarhija, koja vlada prema zapovjedju svojih hirova nad vlastitim i nad tujim narodima u Ugarskoj, onemogućila je svaki napredak pučanstva a pojavljivredna statistička razlika između plodne Ugarske i sterilne Njemačke govori u tom pogledu uvjernljivim jezikom. Došli smo do zaključka, da je sustav kriv, ako danas moramo da gađujemo, dok si ratni luhvari i milijunari pune gladne džepove. Ne stoji tvrdnja, da bi danas morali odustati od boja za provedenje ovih ideja. Jer se baš u dandanašnjim sudornošnim časovima kuje sudbina za budućnost.

O budućoj vanjskoj konstellaciji zavisi uredjenje unutarnjih prilika.

U vanjskoj se politici držimo načela, da se ne smije nijedan narod i nikakvu državu ponizujućim i bezobzirnim miron odbiti od sebe i baciti ju u način mržnji. U unutarnjoj se politici borimo zato, da se uvede u državi sveopća ravnopravnost federalizacijom države. Ova federalizacija mora gospodarski da koristi svim narodima i ne smije im stavljati gospodarski zapreka, da se ne bi obnovio pluralizam u obliku sadašnjeg dualizma, koji je uperen protiv interes ovdjeljene državne pole. Narode se ne smije vaspitati u ratobornom i militarističnom duhu. Njihove se energije moraju orijentirati u smjeru općekorisnog, mirnog i pdomosnog rada. To su konkretni predlozi, koje izvodimo iz neumrlih Kantovih teorija i drugih veleumova.

Ali to je boljevištvost! Svakoj koji ovako misli, jest boljevič, a posljedice je toga, kad mu se ne može doknizati ništa, da se provede kućna premetačina i da ga se uništiti materijalno, da se ne može više boriti za svoju misao i da je braniti.

Ne obazirući se na to, što izvjesni ljudi nijesu kadrli, da shvate i osjećaju dužnost tog radu i svu veličajnost vječnih ovih ideja, o kojima su sa njima veliki ljudi u dobama, kao što i danas, popravljaju ljudskom krvlju, knd su se, kao što i danas, gubile skupocjene životne energije, što su mogle za mulo godina preobraziti svijet, da li ratna furlja nije strpači u jarke i opkope i žrtvovala ih kao bezvrijedan materijal ubojskom stroju ratne tehnikе, — smatrali svakoga, koji je usprkos užasu četiri ratnih godina spasio tračak zdravog razuma, boljeviškom, jer je lagje ubijati jednom riječju čovjeka, nego ih ga opovrgavati. Jer ih je bijeda poštedita, mnogi, da je mijenjanje izlilan posao.

Ali ako si boljevič i ako si državi pogibeljan samo radi toga, što ti u duši tlinja još osjećaj, da si čovjek, jer češnje za onim stanjem, koje mora da ovjenča patnju i muku čovječeg nastojanja, jer želiš, da se svijet preuredi na taj način, da će se kazniti kradju tujih duša kao što i običnu tativinu, jer si uvjeren, da će nadoći vrijeme, koje će naći zrijelije ljudi i narode, koje će ih temiriti i ujediniti u zajedničkom radu bez razlike staleža, narodnosti i vjeroispovijesti, ako je mač mržnje jači od paome jubavij, u kojoj neka se preporodi svijet, ako se ovo klanje mora periodički vraćati i tamaniti pokojenja po pokojenju te je to zakon ljudskog razvoja, — Izvolite gospodo i dovršite svoj rad, započet kućnom premetačinom. Nas nećete razuvjeriti. Voćimo nestati, nego li trajno životariti u tom okuženom, po barutu i otrvovinu plinovima zaudarajućem ambijentu.

Na svršetku nećemo istaćati, da se mjeru poduzeta protiv našeg zavoda ne da opravdati niti nijevim protiv našeg zavoda ne da opravdati niti nijevim.

Nećemo da obrazožimo i to, kako je i glavni uzrok, radi kojega se provela premetačina, opet jedan onih tisuća s'ucajeva, koje je doživio i ogorčio naš narod i stvorio mu hladnjadana narodnih inučenjaka. Odvise smo ponositi, e bi se branili pred kojekakvim lakovanim podvalama.

Krizo.

U Austriji traje unutarnja kriza već čitave mjesec. Izakako se je ministar-predsjednik odrekao su radjivanja Čeha i Jugoslavenu u parlamentu, doživio je jedno razočaranje za drugim. Danas je Seidler smršavanju vrijedan čovjek — zalutala barka bez jendra i kormila usred uzburkanog mora. Jugoslavene i Čehi je odbio od sebe svojim njemačko-nacionalističkim ukrupima, Poljake nije pridobio, socijalne demokrate ozovoljio, Ukrajince uzbunjio, Weisskirchnera i kršćansko-socijalne zastupnike ogorčio. Končno je došao glad, kao zadnja, ali najoporbenija stranika, a Seidler ne zna više kamo bi se zaklonio pred tolikim protivnicima. Preostaje mu jedino uzmak i ostavka.

Ali bilo bi krivo, činiti Seidlera odgovornim za glad i za ostale neprilike. Seidler je bio čitav doba svog ministarstva vječita žrtva ministra vanjskih posala. Nekog lijepog se dana prohtjelo gospodinu Czerninu, da prozbori pred bečkim gradskim vijećnicima. Progovorio je, a čitav govor kao da je smjerao na Seidlera, koji se je svetuljil iskopavao iz jedne jame, da zapadne u drugu. Loše vodjena vanjska politika dovela je ministra-predsjednika do raskršća, na kojem se morao odlučiti ili za Petra ili za Pavla. Odlučio se za Petra, to jest za njemački imperijalizam, aneksionizam i militarizam i nagonijestio Austriji novi kurz. Zaplovila državna, trošna barka novim smjerom; smjeo je rezala neprijateljske bavare, odolijevala jugoslavenskim i češkim olujama. Ali oluja je sve više rasla, i danas luč barka sa kormilom, ali bez kormila usred uzburkanog mora.

Ovo lučanje bilo bi našem pučanstvu došlo sporedno pitanje, da se nije skrčio obrok kruha u

Austriji na polovicu. Ali glad je jači gazda od njemačkih nacionalača i ne da se utješiti kao što njemačke skromne žeje okruživanjem kotara i kotarića i proganjanjem Jugoslavena. Ovaj je vukodlak zašao čitavu masu radnjišta, a s takvim bjesom na ramanjima Bog zna kamo i kuda će se zaletjeti. Misli Seidler i misli, ali ništa ne smisla. Socijalni demokrati kažu, da je Njemačka kriva, drugi, da su Mađari; nema nikoga osim vlade, koji bi ustvrdio, da je Ukraina kriva. Ali krivo je samo jedno: Nesposobnost naše službene zvaničke politike, potpuna, neopisiva nesposobnost i jačost naših diplomata. Sada se osvećuje žalibozne našoj državi onaj sudbonosni korak u Brestu Litovskom, s kojim si je Njemačka stekla i ozemlja i hrane, a Austrija niti ozemlja niti hrane. 300.000 austro-ugarskih i njemačkih vojnika prave već tamo mjesecce i mjeseci red. A regbi, da nered danovice raste. Isčešće su i zadnje nade, da ćemo nešto dobiti iz Ukrajine, što u ostašom nije bilo tajno hladnjokrvnom motrioci već prvog dana. Mi smo opečavano istaknuli, da se okupacijom može samo povećati anarhiju, izazvati otpor pučanstva i uništiti žalhe žita u zemlji. To se i desilo i dešava se još.

Graf Czernin je međutim iz svojih slavnih čina i još slavnijih govora odmaglio. Nestalo ga sa površine. Ali ostale su posljedice. A jedna je tih posljedica — poljsko pitanje. Njegov nasljednik, barun Burlan, oputovao je u Berlin, da izvede staru austrijsku namislu o ujedinjenju kraljevine Poljske sa Galicijom. U Berlinu su ga veoma nemilo dočekali Kühmann i Herling ne žele, da se ova zemlja spoji s Austrijom i zatvori Njemačkoj put na istok! Ali ipak, vele njemački nacionali, veli Tlsza, taj se savez mora produbiti, mora proširiti i upotpuniti. Nije se Njemačku doduće držala prehrabenog ugovora i posljede demonstracija i izgreda u Beču ćemo dobiti tekar trećinu od minimalne količine žita, na čiju se dobavu Njemačka obvezala. Ali ipak!

I baš sada potjerao je vihor Seidlerovu barku bez jedra i kormila na uztalasanom moru u stisku, medju Ščitom i Karibdu. U čudnovatoj obmani drži Seidler, da je hreštanje „Wacht am Rhein“ zamalojivo pjevanje sirena.

Austrijska je politika postala zanimljiva: kinematografom sa jednim jedinim filmom sa naslovom „Križa“. Ova križa ima bezbroj činova i svi su jednako zanimljivi i zabavni. To je najuspjeliša lakrdija, što se uopće uprizorila tečajem svjetskog rata.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 22. (D. u.) Službeno se javlja: Žestina bojeva na Plavi je lučer popustila. Godjed god su Talijani ponovili svoje navale, kao u pojedinih odsjećima Montella i zapadno od San Dona, bili su kao i prije suzbiti uz velike gubitke. Medju 15. i 20. t. m. izgubio je neprijatelj uslijed naših ljetača i uslijed obrane sa zemlje 42 ljetala. Osim toga je on izgubio 4 privezana balona. Broj je zarobljenika poskočio na 40.000. Medju ovima bili su i nekoliko češko-slovačkih legijonara, protiv kojih je po zakonu odmah primijenjeno postupanje prijekog suda. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 22. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja. Zapadno bojište: Vojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Medju Arrasom i Albertom trajali su žestoki neprijateljski udarci jučer do jutra dalje. Svršila su potpunim neuspjehom po neprijatelju. Sa objiju strana Scarpe, kod Bolry-Bequerellea, Hebuterne, kod Hamela i u Šumi Avely bili su engleski odjeli djelomice suzbiti u ogorčenim bojevima iz bliza. I na staloj fronti su Englezi više puta užaludno tjerali naprijed izvidnička odjeljenja. Kod odbijanja neprijatelja i kod dvaju udaraca južno od Somme učinismo zarobljenika. Neprijateljska ljetalačka养ala na Brügge prouzročila je medju pučanstvom gubitaka. — Vojna skupina njem. prijestolonasljednika: Jugozapadno od Noyona opečavao je neprijatelj sa jakim odjeljenjima svoje uzaludne navale južno od Vandelicourta. Medju Oiseom i Marneom živahna dječatnost neprijatelja. Više puta poudzeti izvidnički sunci Francuza ostadoče bez uspjeha. Dječomične navale Francuza i Amerikanaca sjeverozapadno od Chateau-Thierry bijahu krvavo suzbite.

Ludendorff.

Rat. Francuski izvještaj od 21. lipnja popodne: Francuzi su poboljšali svoje položaje sjeverno od Faverolles i u području južno od gornjeg toka Vesle. Od prilike 20 zarobljenika ostalo je u francuskim rukama. Inače je noć prošla mirno.

Engleski izvještaj od 21. lipnja u jutro: Tečajem noći dopremili smo kod sunaka i patruljskih sukoba u Šumi Aveluy, kod Hebutines, Boyelles i na obim bregovima Scarpe nekoliko zarobljenika i strojnih pušaka. Nekoliko pokušaja neprijatelja, da nam opet otme područje, koje smo si stekli juče u jutro sjeverozapadno od Merrisa, bili su suzbijeni uz gubitke za neprijatelja. Inače ništa nova.

* Ruka za mir otvorena. Bečki dopisnik "Frankfurter Zeitung" daje obzir na zadnji govor grofa Buriana, da se središnje vlasti neće dati navesti na novu mirovnu ponudu, koju su protivnici dosad s posmehom odbijali, no ipak ostaje ruka za mir sad ko i prije otvorena, i samo je stvar antante, da uhvatiti za nju. Odrekne li se Francuska svojih osvajačkih ciljeva, može se mir sklopiti u jednom satu, mir, uz koji bi Francuska posvema mirno mogla gledati u svoju budućnost.

* Španjolska zahtjeva Gibraltar. U sjednici kongresa od 11. o.m. izjavio je ministar-predsjednik Maura s obzirom na Gibraltarsku vrata, da zahtjeva narodna potreba, da postanu Španjolska i da se Španjolska mora pripraviti za svoju buduću misiju, da u prikladnom trenutku učini vrijednim svoja prava.

* Wilson i Austro-Ugarska. "Journal de Geneve" donosi oveči članak o diplomaciji predsjednika Wilsona obzirom na Rusiju, Austriju i Meksiko. U pogledu Austrije se vidi: "Što se tiče Austrije, u oba je svijeta javna tajna, da predsjednik Wilson nije odobravao saopćenje pisma kralja Karla. Predsjednik drži, da se rat ne smije produžiti ni za jedan sat previše i da nije neophodno nužno za slavu Ujedinjenih država da mora poraziti austro-ugarske čete na zapadnoj fronti. Odje su primjenljive diplomatske metode, predsjednik ih voli uvijek upotrebljavati na vojničke metode. Predsjednik, koji je pravi demokrata i protivnik sve inozemne intervencije, nudio se kao u Rusiji, da će se i Austro-Ugarska regenerirati sama od sebe. Držao je, da će Karlo I. biti i moći preobraziti svoje carstvo u konferencijski slobodnih i jednakih naroda. Zar se prevario? Mi to još ne znamo, jer se vladaru nije pustilo vremena nit mu se dalo prilike da pruža dokaze. No politika je oportunitizam, umjetnost evolucije. Nakon što je kraljevo pismo objelodano bez njegove privole, kao što i bez privole drugih glavnih interesata, on se prilagodio novim prilikama. Versailleska rezolucija u prilog naroda Austro-Ugarske izričito se poziva na izjavu američke vlade. Imade li u jednoj i u drugoj raznih nijansa, to su one jedino u gradaciji i u metodama. Pripravnost predsjednika temelji se na pravom shvaćanju državnika kombinovati prava naroda sa ravnotežjem u Evropi. Ove dvije ideje, ako se približuju, zahtjevaju formalno opstojnost federalne veze između naroda Austro-Ugarske oslobodjenih njemačkog tutorstva. Nitko jošte nezna, kako će biti moguće iznova nadovezati rasprgane veze. Nu predsjednik je Wilson muž, koji bi i to mogao ispuniti i mnogi ljudi dapače i u savcničkim glavnim gradovima računaju glede toga na njega".

* Novi bugarski kabinet. Bugarski ured javlja iz Sofije dne 22. t. m. Novi kabinet sastavljen je ovako: Ministarsko predsjedništvo i vanjski poslovi: Malinov; unutrašnji poslovi: Taker; finansije: Lijapčev; nastava: Kosturkov; pravosudje: Fadenhecht; rat: general Savov; trgovina: prof. Danoilov; poljoprivreda: Madžarov; javni poslovi: Mušenov; željeznice: prof. Molov.

Iz ugarskog sabora.

Budimpešta, 22. (D. u.) U popodnevnoj sjednici zastupničke kuće govorio je grof Hadik (radna stranka) o prehrambenom pitanju, te je izjavio, da je uvijek bio protiv toga, da se Austriji daju jamstva. On da je je ujek zahtjevao, da onaj, koji zahtjeva pomoć, mora u prvome redu sam nastojati, kako bi si pomogao. Nemoć austrijske vlade prema velikim agrarcima i drugim producentima je uzrok tamošnje nevolje. Žetva u Austriji bila je prošle godine bolja nego u Ugarskoj. Na to je govorio zast. Palavicini ta je očitim riječima kritizovao vanjsku politiku grofa Czernina i grofa Buriana. — Ministar-predsjednik dr. Wekerle je nato izjavio, da nije u svakom slučaju odobravao politike grofa Czernina, ali da mora priznati, da je sa stanovišta mirovnih pregovora bila ista uspješna. Zakonska osnova o rumunjskom miru bit će naskoro dostavljena saboru. — Zast. Pető je nato govorio o jučerašnjim radničkim nemirima, te je izrazio želju, neka vlada sa radnicima postupa veoma ustrpljivo. — Ministar-predsjednik dr. Wekerle je odgovorio, da se pitanje ne smije riješiti od dana na dan, to tim manje, jer je uspostava normalnih odnosa postala preduvjetom. Kad ovog će preduvjeta ostati vlada i u budućnosti. Radi se o dobro organizovanom gibanju, koje ide za tim, da povuče za sobom čitavu zemlju. Stoga on izjavlja, da će vlada proti kolovodnjama nastupiti najvećom strogosti. Nato je osnova bila primljena u općenitosti i u pojedinostima; od vlade neodobreni predlozi bili su odbiti.

Iz bivšeg ruskog carstva.

"Neue Zürcher Zeitung" javlja iz Petrograda: Prigodom sjednice pučkih komesara u Moskvi, stigla su iz Sibira sljedeća saopćenja: Boljševci su u Sibiru srušeni. Interimistička sibirska vlada preuzeala je vlast i sazvali će konstituantu, koja ima odlučiti o političkom sastavu Sibira, te koja bi imala objasnitи odnosaj Sibira prema Rusiji. Sibirska vlada je pripravila Rusiju opskrbiti hlebom, ali samo pod uvjetom, da vijeće pučkih komesara ne poduzima nikakovih vojničkih mjeru protiv Sibira. Protiv toga radiotelegrama obraća se Lenjin pozivom „na sve“, u kojem saopćuje, da vijeće pučkih komesara na ovim raspravama glede proturevolucijske neće sudjelovati i da su čete već otposlane prema Sibiru. Lenjin u tom pozivu očito napada Francuze, te veli, da ruskim imperijskim neće uspijeti, da pob jede rusku revoluciju i vladu. U okružima, koja graniči uz Volgu, Ural i Sibir, odredio je Lenjin mobilizaciju zadnjih pet godišta, u Moskvi pak mobilizaciju topništva i ženjskih četa istih godišta. Svagdje je odredjena oštra paska na pristaše gradjanskih stranaka. Ponakon uvjerava Lenjin, da proturevolucijske neće uspijeti srušiti vijeće pučkih komesara. — Javlja iz Petrograda: Neposrednoiza koraka, što su ga poduzeći za stupnici antante radi češko-slovačkih odijenja, pri čemu se nije angažovao japanski poklisan. Što je upala u oči, posjetio je dr. Ritzler kao zaступnik njemačkoga poslanstva pučkoga komesara. On je upozorio na to, da češko-slovački ustanak sili na mišljenje, da se na ruskom teritoriju nasuprot ustanova brest-Illovskega ugovora, nalaze antantne čete. Ili je Rusija nemoguća i nije u stanju svojoj dužnosti udovoljiti, radi česa će Njemačka bili prisiljena, poduzeti korake, ili je Rusija tajnini ugovorima vezana na antantu, prema čemu bi ju imala smrtni krot kroz zaračenu stranku. Pučki komesar Čičerin je izjavio je na to, da se češko-slovačka upadica u smislu interesa sovjetske republike imade na humanitarni način urediti. Da li će doći do konflikta nije još sigurno, jer antanta, kao i središnje vlasti cijelo ovo pitanje vrlo očito napadaju: — „Dilo“ javlja: K hemat je došla deputacija iz Holma, u kojoj su bili zastupani svi krugovi pučanstva. Izstavljeno je uručilo molbu, da se holmska zemlja sjeđini s Ukrajinom. Helman je vrlo prijazno primio deputaciju, raspisao se o prilikama u Holmu, pokazao veliko zanimanje za holmsko pitanje i obećao svoju pomoć.

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. U "Slovencu" se propočuje dopis iz Trsta, u kojem se ističe, kakav je položaj Slovenaca u Trstu, dok se još Talijani u svojim časopisima tuže, da su potlačeni. U Trstu imade Talijani gimnaziju, realku, matičku, trgovacku i obrtnu školu, svu sliču gradjanskim i pučkim školama, dok Slovenci nemaju nijedne i pučke škole. Položaj Slovenaca napram Talijanima u Trstu mogao bi se prema tomu usporediti s položajem Čeha napram Nijemcima u Beču, uz razliku, što je zaledje Beča njemačko, dok je bliži i dalja okolica Trsta posveta slovenska. — Kranjski su se Nijemci išli tužiti caru, da je tobože njemačka narodnost u Kranjskoj u opasnosti. Bljahu to glavno kočevski Nijemci. Kako se pak ponašaju Nijemci u Kranjskoj, svjedoči Iljepo ovo: Učiteljica Terezija Corel iz Borovca opominjava je svoje učenike, da zaboga ne potpisuju deklaracije, te im govorila: "Bude li Vas koji nagovarao, da se upišete medju Slovence, ne smijete toga učiniti. Mi ćemo ostati Kočevari. Upišite li se Kočevari medju Slovence, još ne će biti konac rata. Tako se govorio u Kranjskoj, gdje imade 4 posto Nijemaca! Istodobno propočuje "Slovenec" izjavu slovenskog svećenstva kočevskog dekanata, koje se cijelim srcem pridružuje u ime svoje i svih Slovenaca tog dekanata, jugoslavenskoj deklaraciji. Slovenski svećenici pozivaju svoje njemačke druge, nek budu pravedni, jer ipak je poteško zahajevati, da 4 posto pučanstva što ga tvore Nijemci u Kranjskoj, vlada, a 96 posto Slovenaca da robuje. — Iz Stajerske se saopćuje, da će počavši jučerašnjim danom bacati zrakoplovci agitacione letake za 8. ratni zajam. Uvjereni smo, da će ti letaci biti i u slovenskom jeziku. Za naše škole ih nije briga, našeg jezika sjećaju se jedino pri ratnim zajmovima.

Iz češkoga svijeta. Dne 28. do 30. o. m. imala se u Pragu obdržavati velika glavna skupština najveće češke sjednjene stranke, "Češke državnopravne demokracije". Medutim je redarstveno ravnateljstvo u Pragu tu skupštinu zabranilo, navevši ove razloge: "S obzirom na okolnosti, da je češka državnopravna demokracija na istaknuti način sudjelovala — djelomično kao priredjivateljica, djelomično kao vodeća organizacija — pri protodržavnim iskazima u posljednje vrijeme, dalje smatrajući, da su poduzeća stranke višeput dala uzroka pojavama, opasnima za državu i za uznemirivanje javnog mira i reda, itd. . ." Zabrana je bila radi neprisuća predsjednika stranke dr. Kramára izručena namjesniku dr. Rašinu. Može se smatrati kao pojavu vremena, da je bila zabranjena ta pouzdana i još uz to prva skupština "češke državnopravne demokracije". Udarac je namijenjen opet kao i pri ob-

ustavi, "Narodni i isti" cijelom češkom narodu, kojega se namjerava razdvojiti, prisiljiti na mučanje njegovu najjaču organizaciju, dok se ostalim strankama dozvoljavaju skupštine. — Po češkim pokrajinskim još se uvijek priređuju veoma posjećene skupštine, na kojima se protestuje proti razcijepavanju čeških zemalja. — Pred neko vrijeme priopćeno je u mađarskom listu "Pesti Hirsz" štropski liječnik dr. Detre članak, u kojem nijeće sudjelovanje Slovaka u češkoslovačkoj brigadi, te zahtjeva, da se ta brigada nazivlje samo "češka". No na njegov članak odgovara u listu neki Madžar, koji je tamo bio, te se upravo povratio iz ruskog zarobljeništva. Piše u istom listu, koliko je pretrpio i iskusio tamo od Čehoslovačka, no ne znači to, da služe u toj brigadi samo Česi i Slovaci; imade u njoi i mnogo Srba, Rusina i uopće Slavena, koji nisu imali svoje vlastite brigade. U Kijevu i okolicu bilo je 16 pukovnija te brigade, a medju njima bila je mnogo Slovaka. Kako se u brigadu rekrutiralo? U taboru zarobljenika došla bi 2-3 časnika, Čeha, u ruskoj uniformi. Sakupili bi slavensku momčad i razdijeli novac. Onda je odlazilo glavno: Streljali bi u njih izdajničke ideje tako dugo, dok se ne bi dobrovoljno prijavili u brigadu. No čudno je, piše taj plemeniti Madžar, da se neprestano govori samo o Česima i Slovacima, a Rumunija da se niko ne sjeća, dok su ta naša braća bili upravo takvi lopovi, kao i oni drugi. Osim ovih imali su i Talijani svoje posebne bataljune, a da se ni Nijemci ne bi smjeli potužiti, bilo je i Nijemaca iz Alzacije i Lorena, koji su zaboravili na "Deutschland, Deutschland über alles" — i navukli na sebe ruskog munturu. Naravno, da su glavnu riječ u brigadi imali Česi. Ovi ne samo da su išli na frontu, nego bila je njima povjerenja i policijska služba, n. pr. u Kijevu. Česi su pokušali izazvati sličan pokret i kod Madžara, ustanovili su takodjer mađarski list, no nije im uspjelo. Tako piše Madžar o Česima i završava svoj dopis uzdahom, da su Česi, koji su tamo toliko žili počinili, — na žalost — i ovdje tako velika gospoda, kakva bila u tam.

Domaće vijesti.

Narodni blagdan.

Kako je već u novinama objavljeno, odbor slovenskih, hrvatskih i srpskih žena za sročad zajedno s Družbom sv. Cirila i Metoda za Istru i akademiskom omiladincu sveučilišta u Zagrebu izdao je poziv za proslavu ovogodišnjeg narodnog blagdana. Onome pozivu ne treba tumačiti. Narod svijestan svoje dužnosti razumijet će, što se od njega traži, pa će na dan naših svetih apostola pružiti pomoćnicu ruku, da od žvala najstrašnije smrti spase našu milu uzdanicu, djecu našu. To će svaki učeniti, jer — kako je to lijepo neko napomenuo — svaki od nas, koji ne učini za našu djecu sve što može, i u ime Isusovo i u ime ljubavi za narod, svaki taj nosi lažnu obrazinu na licu svome. Na kušnji smo jedanput svil, a bez izgovora. A narod će nam suditi po djelima našim".

U mirno doba, u našem se je Hrvatskom Primorju, na otocima i u Istri dan svetih slavenskih apostola slavio kao pravi narodni dan. Danas, u ovo ratno vrijeme, narodni će ljudi u svakom kraju odrediti, na kakav će izvanjski način proslaviti taj blagdan. Znamo, da će se, obzirem na današnje teške prilike koješta izostaviti, ali jedno treba da se izvrši u svakom gradu, u svakom selu, u svakoj poštenoj narodnoj kući: u dan svetih apostola Cirila i Metoda treba da svatko položi svoj doprinos u svrhu, da se što bolje pomogne onim tisućama i tisućama naše djece, što ih je crna nevolja izgnala iz rodjenogognjišta.

Ne treba velikih priprava: u svakom i najmanjem mjestanju nek se nadje nekolikina čestitih ljudi, koji će sabirati prinose za našu djecu. Sakupljeni prilizi nek se tada odpreme izravno Središnjemu odboru za zaštitu porodica mobilizovanih i u ratu poginulih vojnika u Zagrebu, Kipni trg.

Svi na djelo za spas naše djece! Neka nam svima bude u pameti, da svako naše dijete, koje umre od gladi ili njenih posljedica, pada na dušu svakome od nas, koji je mogao odkinuti od usta, a nije htio.

Opatija, u lipnju 1918.

Ravnateljstvo
Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru.

Izložba ručnoga rada i risanja u Pazinu. Kao što se prije dvije godine priredila izložba ručnoga rada i risanja, tako će se prirediti i ove godine. Izložiti će se ručne radnje kandidatkinja hrvatske Ženske učiteljske škole te risarije istog zavoda, pa djaka državne gimnazije i privatne slikarske škole. Izložba će se svečano otvoriti u dvorani "Narodnog doma" u nedjelju (23. lipnja) u 11 sati uz koncertiranje dječjeg orkestra. Bit će otvorena u nedjelju i od 6-8 sati, a i ostale dane kroz cijeli tjedan od 6-8 sati po podne. U subotu (29. lipnja) bit će otvorena i od 11-1. Zatvorit će se u nedjelju (30. lipnja) u 1 sat po podne.

Uzlatnina i K. Nadaz putu u ve kazati zanijima. Nedjelja a pogotov Možda pri Puša sam mjestance starim ruk vlačivje. (za razliku je po svi topovi od cement i djeđomjeno hladnim prirodne su se vise strogje. Puli, pos prije malo razvila u a ujedno dahn. No je sve on ulice, trgovina, drvene već uprav suho lice žile do na množina pustoš. A ljeti bila u loga i bez vječno više puna bez canas u uvijek, da bržnog, da Surogat n Osta je vuljstvo — N a tvrditi, mrtvi ratne rila mnogo dje u ujek ne rodnosti, dotijekom Kao što s baš u prve uopće austrokoj koju je te li, da se i na sebi njemačkom visno u množi još je nešlest. Mi za drugim nas svage lma nas ne dvadeset i ne vodi bolje biti, toga, da b Ima hrvatska i njoj veoma dana u nijenjanju kasirica) obično visimo tamo, li Kako inkaširati znaci! Ne čuti beside san žito, u a pak znate ne moreš u more ni živi najviše meni prošetan, n u ulovic, kako svaki dan u blatu uz Marka Mariju i tako vrim iman napisa ga popala, Forši vojska, Hrvatsken Franina, m

kojega je nje-
rankama
ajinama
upštine,
časih
u ma-
lječnik
je Slo-
da se
njegov
je tamo
eništa.
io tamo
nazivje-
toj bri-
mnogo
oji nisu
lici bilo
bijanje i
alo? U
eha, u
mčad i
Strali
e ne bi
je, piše
ri samo
u n j a
ća bili
im ovih
a da se
ijemaca
eutsch-
na sebe
i bri-
frontu,
služba,
i sličan
jer ma-
Madžar
da su
a žalost
p o d a ,

odbor
sročad
Istru i
u Izdvo
g blag-
Narod
se od
apostola
strašnje
a. To će
o napo
za našu
ime lju-
zini na
, a bez
našim".
rom Pri-
venskih
Danas, u
om kraju
laviti taj
danišnje
treba da
u svakoj
apostola
svoj do-
ne onim
crna ne-

m i naj-
čestitih
Sakup-
dišnjemu
i u ratu
eka nam
ete, koje
na dušu
od usta,

Istru.

linu. Kao
ručnoga
godine.
hravatske
voda, pa
ke škole.
„Narod-
sati uz
vorena u
roz cijeli
(29. lip-
t će se u
dne. —

Ulažnina je pri svečanom otvorenju 2 K., inače i K. Nadamo se, da će cijenjeno općinato i ovaj puta u velikom broju posjetiti izložbu i time pokazati zanimanje za rad naše mladeži na ovim po-lijima.

Sa puljske ulice.

Puljska ulica nije bila nikad osobito lijepa, a pogotovo ne u ovo posljednjih tridesetak godina. Možda prije, kad bijaše u stara, dobra vremena Pula sanio maleno ribarsko mjestance, izgledaše to mjestance u ubavom morskom pristaništu medju starim ruševinama iz davnih vječkova mnogo prije. Ili čak u doba kulturnih barbar, Rimljana (za razliku od donašnje barbarske kulture), imala je po svoj prilici Pula mnogo simpatičnije lice. No što su se više u Pulu dopremale puške i bajonete, topovi od najmanjeg do najvećeg kalibra, željezo, cement i drugo, što su se Pulum i bližom okolicom počele dizati ove nijeme, tvrde i ukočene palače, djelomično pokrivene zemljom i tratinom, sa svojim bladnim suhim licem, a opkoljene žicom, što je više Pule gubila od svoje prvašnje jednostavnosti i prirodne ljepote a počela da se umjetno kiti, što su se više u Pulu dosegavale velike tudje grdosije — strojevi — a druge isto tako velike a ne manje nešljepje grdosije — dimnjaci, počele se dizati u Puli, postala je Pula iz ribarskog mjesancu najprije mala varoš, pa grad, dok se nije napokon razvila u današnju mješavinu nečega, što nas plasi, a ujedno drži pritisnute k zidu, zaustavljajući nam dah. No u posljednje četiri ratne godine, postalo je sve ono, što stvara puljsku ulicu, naime ulice, uličice, trgovine, život na ulici, pa i same kuće, polja, dvoredi, sve je to postalo ne samo ne lijepo, već upravo nesnosno, ružno. Uniforma do uniforme, suho lice de suhog lica, kost do kosti, nabrekнутi žile do nabrekutnih žila. Cili život, kretanje, takova množina ljudi, lijepa odijela, a sve zajedno — pustoš. A ni ona privlačiva Šljana, koja je nekada bila središtem svega, što je u Puli bilo veselog i bezbrižnoga, puna mnogih intimnih usponima, nije više ni u nedjelje i blagdane onako živa, vesela, puna bezbrižnog života. Priredjuju se doduše i danas u nedjelje u Šljani zabave no osjeća se uvijek, da to nije ono pravo, da to nije plod bezbrižnog raspoloženja, već je sve saino surogat. Surogat nisu brige, nevolje, bijeda, glad i umiranje. Ostalo je sve surogat: užici, zabave, veselje, zadovoljstvo — sve samo surogat.

Naša narodnost u Puli, običajemo tvrditi, mnogo se razvila i napredovala u ove četiri ratne godine. Da, istina, skrajna je bijeda otvorila mnogim našim ljudima oči i ratne strahote su mnogo djelovale, no naša narodnost u Puli još uvijek ne uživa onih prava, što uživaju druge narodnosti, recimo njemačke, koja je za vrijeme rata dotijekom poznanih i nepoznatih silno narastala. Kačto svadje u Austriji, tako se i ovđe u Puli baš u prvom redu, ide na ruku Nijemcima. To je uopće austrijska bolest: njemačkomegalomanija, za koju je teško reći, kako će svršiti, no računamo li, da se klin s klinom izbjeg, ta će bolest sama na sebi oboliti i njemačkomegalomanija ubit će njemačkomegalomaniju. To će uostalom biti zavisno u mnogočem i od nas. No za našu narodnost još je nešto opasnije, nego li je ta njemačka bolest. Mi smo tu u Puli tako rastrešeni, da jedan za drugim ne znamo. Ima nas ovđe mnogo, ima nas svadje, u gospodskim mensama najmanje. Ima nas nekoliko tisuća, ne zna se da li deset, dvadeset ili i trideset tisuća. O našim se ljudima ne vodi računa. Obećivamo jedan drugome, da će biti, ali naše mišice ne rade, ne nastoje oko toga, da bi to bolje prije došlo.

I mam o „Narodni Dom“. To je naša hrvatska i jugoslavenska kavana. Konobari se u njoj veoma često mijenjaju. Upoznali smo u malo dana u njoj Giglu, Hansa i druge. Rekoh da se mijenjaju konobar, no blagajnica (u kavani se veli kasirica) ostaje uvijek na mjestu. Konobari znajuobično više jezika, no slavenskog nijednog. Upi-tamo li kavanara, kakav li to „peh“ ima sa svojim konobarima, odgovorit će nam: Pa dovoljno da i inkasirati znaju.

Plamo od barba Mate. Mili moji pretelji i poznanci! Ne zamirite, da ni već toliko vrimena bilo čuti beside od mene. Dela sam bez počinka. Plivija sam žito, ukopa trukinju, kosiša sam, škropija, ora, a pak znate i sami, kakovega dela je danas. Težaka ne moreš uzeti, nimaš mu ča dati, a prez isti se ne more ni živiti, a kamo li delati. I tako je zapalo sve najviše mene, da nis ima vrimena ni da se po pisku prošetan, ni da u nedjelu učinim kakovu bordadu i ulovim kakovu lokardu na panulu, ni da proštijem svaki dan ni „Hrvatski List“, a kamo li još da večer u hladu uzmen u ruke Kačića, kraljevića Marka, ali Marka Marulića, kako se je to prvana lita delevalo. I tako vrime pasiva, a ja se komoč domislil, da imam napisati čagod za „Hrvatski List“. — Ma tuga ga popala, ki bi mega znati ča ljudi intereša danas. Forti vojska? Ma, baš! Već po lita drobimo u „Hrvatski List“, za vojsku, provamo i ja, i brace i Franina, ma vajk je jena: vojska je i bogzna, kad

će finiti. Jedan govori ovako; drugi onako, svaki bi stiži biti učen i on sve znati, ministri se kolju z besidami, naša dica pak s puškama, Jermanik govori, kako on sve dobiva, kako gre naprid, kako su on i Bog dva najveća čovika na svetu. Ma baš mu je lipo bila povida on socijalista u Berlinu, kad je rekao: Kralj se fali, da on dobiva. Ma on stoji po 40 do 60 milj uzad fronte, a vojska se tuče — i vojska dobiva. — I svi filozofi, ki drže lipe deškorse, svi, ki se pravduju za mir i za vojsku, ki misle, da su svu mudrost pozobali, nisu niš drugo, nego malo veći bedaki, nego smo mi, ki nismo bili dalje od piska i od jaza u Raši. U Beču, kako se zna već, dobivaju sad malo manje kruha. Za to je naša u Beču i Budimpešti, Šjoper, da nikad takov. Samo je i ovi put od male durance. Diće ti goloruk čovik proti velikoj slii, ka organ riga. — A tote poli nas, vajk po staru. Brace iz Pule mi piše, da je primja niki list iz Štokovci, da si je tamo nika mlada dvojčina od dvajset lit uzelja jenega od šezdeset. I to, govore, sve radi bogatije. Ma ti ti pošten posa. Vrst išče vrst, mlada krv mladu krv, a i u narodnoj pismi se govori: Stari, starče, ni dvojčka za te! — U Barbanu stešo jena nova: Jenoj, derešto da mi ne zamirite, jako pošteno dvojčini dogodila se je nesreća. Trbuš njoj je počela resti i resti i Bog bi zna, će li joj se brzo uzdraviti. Govore, da je to od nečiste arije, zašto je brižna morala nudit svo vrime mež vričami muke, a more bili da se je napuhla radi tega ča je niko zlo oko na nju pogledao. Dobrih oči je na nju gledalo malo, zašto onen, ki današnji dan na deke dili, će malo kl dobra. Takov je svit. Ki bi danas sve kuntenta. Ma s kin njoj bude bolje, ja ču vam javiti. Pozdravljan sve, a najviše moga bracu i Franinu va bregu, a i svi, ki budu štolli. — U Raši, na rudini pod topolom na vilju Ivanje 4. nesrećnega lita. Mate Balota.

Dnevne vijesti.

Protiv veljedaje Slovenaca. „Ostdeutsche Rundschau“ donosi na njemačkog narodnog sastanka u Beču govor dra. Ferdinanda Egera predsjednika njemačkog narodnog vijeća za Kranjsku o veljedzaji Slovenaca. Polazi od svibanske deklaracije, koja traži uređenje južnoalavenske države sa pripojenjem Kranjske i Primorja kao i velikog dijela Koruške i južne Štajerske. Hrvati u većini traže proširenje svojih prava pripojenjem Bosne, Hercegovine i Dalmacije, a Slovenci se u Austriji sve više udaljuju od austrijske državne misli i konačno odustaju od zajednice s dinastijom. Pod vodstvom zastupnika i svećenstva sa knezom-biskupom Jeglićem na čelu nastalo je od 30. svibnja silno razdraživanje neukoga naroda sa vrlo sumnjavim sredstvima i rješenjima. Dr. Korošec je na jednoj najnovijoj skupštini izjavio, da još nije došao sat slobode i podignuća, ali da će uskoro doći; dote neka svako čuva svoj barut. Ruku o ruku s tim radom teče usporedo i agitacija antante. Sve te okolnosti dovele su do najopasnijih posljedica osobito na vojničkom području, kako to govornik na primjerima pokazuje. Dr. Eger prethvra potpuno odreknuće današnje vlasti na vojničkom, političkom i gospodarskom polju. Vlada bi mogla danas, nakon gorkih iskustava imati potpuno povjerenje u Nijemce. Na koncu je iznesao ove zahtjeve alpskih Nijemaca. Sa upravom se i ustavom južno-austrijskih krunovina, gdje stanuje stotine tisuća Nijemaca i gdje je uloženo na milijune njemačkog kapitala ne smije po volji držmati. Sva se autonomistička nastojanja Slovenaca unutar krunovina imaju najodlučnije ukloniti. Razdoba se na okružja ne može u onim krajevinama niti zamisliti, ako se imaju na umu odnose naseđenika i gospodarsko i kulturno značenje Nijemaca u onim krajevinama, jer zato manjka prva pretpostavka, naime velika upravna područja. Sto se tice ustanova, pala je jasna izjava, da se o autonomiji i dlobi na okružja ne smije u južnim krunovinama niti misliti. Moraju se bezuvjetno odstanići svi mnogobrojni škodljivi odnosi, što su nastali za vrijeme ovoga rata za nijemstvo. Sto se tice budućnosti zaključio je govornik neka vrijedi rečenica: Austrija će biti njemačka ili je uopće neće biti. Od parlementa ne može se ništa očekivati, dok god Nijemci nemaju većine. Ako do te ne dodje izlučenjem Poljaka, to se izborna reforma mora omogućiti tako, da ono pleme, koje je Austriji sačuvalo za vrijeme rata odlučuje o njenoj sudbinu i za vrijeme mira.

Soldier ne trije opozicije. „Arbeiter Zeitung“ donosi: Opozicija nije nikada bila vlasti neugodna, ali da se desio slučaj, da vlast traži od opozicije, da ona sama napusti svoje opozicione stano-vište, da se odreće isticanja svojih nazora, koji se ne slažu s vlastom, na tu je odluku mogla doći jedino djetinjska čud gospodina vitezza Seidlera. Nije nikakvo pretjeravanje, ako mi naglasimo, da gosp. Seidler traži od opozicionalnih stranka, da se odreknu opozicije i tako si olakšaju život. Već Seidlerovo mišljenje, da se prije nego li se sazove parlament mora zajamčiti vlasti većina, preduslov za sastanak parlamenta, to je ako se pravo pomisli, stvar upravo jedna — strahota. Gdje je ovde konstituationalno — logika? Da vlast nema većine u parlamentu mora odstupiti. Međutim Seidler posve obratno zaključuje. Ako parlament ne da vlasti

većine, onda on mora odstupiti. Ovakva se besmislica nije nikada dogodila nigdje, pa ni u Austriji. Dogadjalo se prije, da su se pojedine vlade pozivale na silu i posiale parlament — kući. Ali i te su vlade imale većine i opravdavale svoja silovita sredstva time, da manjina tijera opstrukciju i smeta većini, koja je sposobna za rad, da radi. Ali ovakav slučaj, da vlada, koja si ne može stvoriti većinu ne priznaje svoju nemoć, nego to smatra razlogom da sruši ustav, to se tek dr. Seidler usudio učiniti. Jer vlada bez parlamenta, nije nikakva ustavna vlada.

Njemačka realna gimnazija u Opatiji. „Tagespost“ dobiva iz Opatije dopis, u kojem se pisac rastapa od milja, što su Nijemci dobili u Opatiji realnu gimnaziju u vrijeme rata, dok to nisu mogli postići za dobre mira. To će omogućiti mnogim familijama, da se nosele na jugu monarkije nakon teških godina rata i da tamo odpočinu, uživaju. Tako će se austrijska Riviera još jače staviti u službu narodne snage. Zato se pozivaju sve ljubitelje austrijskih jadranskih zemalja, da novčano podupru dobro stvari do pobjede, neka pomažu novčano njemačku gimnaziju u Opatiji. — Tako to biva nam u nasoj kući! (Primorske Novine.)

Utekli vojni zarobljenici. Zapovijed lučkog admiralata br. 173 od 22. o. mj. javlja, da su u noći dne 17. o. mj. utekla četiri ruska vojna zarobljenika, koja bijahu zaposlena u kompaniji ratnih zarobljenika u Veloj Drazi (Val Maggiore). To su: Miroslav Nikolaj, zarobljenik br. 275, 44-godišnji, trgovac, srednjeg stasa, modrih očiju i vlasiju, pune brade, zdravih zubi. Drugi je Kajdalo Timotej, br. 76, 37-godišnji seljak, visok, crnih vlasiju, zgravili zubiju i pune brade. Krakupov Donat Petar, br. 19.758, 29 god., pekar, visoka stasa, sivih očiju, modrih vlasiju, slabih zubi i pune brade. Blaškov Nikita Feodorov, br. 18, 26 god., seljak, visoka stasa, modrih očiju, male brade, modrih vlasiju i ločnih zubi. Prvi je odvoren u ruskoj, a ostala trojica u austrijskoj uniformi. Onaj, koji bi ih uhvatio, neka ih dopremi mornaričkom kopnenom i vodnom uredu.

Pogodnosti pri nabavljanju materijala i poljskog oruđja, nepotrebog za vojaku Iza demobilizacije, eksploata s upisivanjem 8. ratnog zajma. Zapovijed lučkog admiralata od 19. lipnja javlja: Prigodom demobilizacije rasprodat će se u obim državama monarkije materijal, koji ne bude više potreban u svrhe vojne uprave. No prodaja ne će uslijediti putem vojne uprave, već će naprotiv biti izvršen na uporabu vladama prema uputama zajedničkog odbora za razdoblju. Općenito će se za rasprodaju užeti u obzir; konji, tegleča marva i kola svake vrsti i to: vozovi, vozići, saone, automobili, bicikli, materijal poljske željeznice zajedno s lokomotivama, opremom i sedilima, brodovi itd.; dalje: poljodjelski strojevi i oruđje, industrijski strojevi, pile, šmrkovi, kuhinjsko i kućno posudje, obrisači, ručnici, pokrivala, tkanine, svila, remenje, kajši, drvo, kovina, žica, lim, živež i surovine itd. To su predmeti, koji će silno trebati širim krugovima pučanstva, osobito gospodarstvu, i opskrbu tim predmetima bit će drugim putem, u vremenu, što će nakon prestanka ratovanja neposredno slijediti, djelomično uopće moguća. Prema nekom saopćenju c. k. ministarske financijske primat, će se prigodom rasprodaje spomenutih predmeta za uplatu obligacije 8. ratnog zajma i to i državnog zajma i papira državne blagajne. Kupci materijala, što će se u Austriji prodavati, koji će uplatiti uplatu u osmom austrijskom ratnom zajmu, imat će prednost pred onima, koji će platiti u gotovu novcu. Zato je u najvećem interesu svih onih vojničkih osoba, koji su austrijski državljanji i koji reflektiraju na postignuće onih predmeta, kojih ne će iz rata vojna uprava trebati, te će se zato rasprodati, da na sasmosti neobičan način obilno sudjeluju pri upisivanju 8. ratnog zajma.

„Obiteljska stvar Hohenzollerovaca“. Praški „Venkov“ donosi izvadak iz govora njemačkog nezavisnog socijalnog demokrata Cohna u njemačkom rathstagu. Cohn je rekao: Majoru Constenu bijaše povjerenje, da nadzire mirovni pokret u Budimpešti. Kretao se mnogo u krugovima detektiva, boraca i sličnih ljudi, kojima je povjeravao svoju zadaću, da potkupi privatnog tajnika grofa Karolyja. Oglasio se takodje nekakav čovjek, koji se izdavao za tajnika grofa, i obećavao za 50.000 maraka i dobar položaj od dati sve tajne. No morao je za to imati notarski ugovor. Major Consten je na to pristao i drugog dana je bio ugovor objavljen u najvažnijem peštanskom listu. Na to je bio izdan njemački dement, koji veli, da u njemačkoj armadi nema nikakvog majora Constena. To je bilo izričito ispravno, jer je iz majora u 24 sata postao austrijski časnik. (Čujte, čujte!) Dogadjaj u Estoniju i Litvu u suprotstvu su s mirovnom rezolucijom od 19. lipnja 1917. Njemačku se vojsku upotrebljava za poticanje revolucije u Rusiji. Bezbrojni su radnici bili baceni u tamnicu, nu najgorje, da im se kazalo, da dovesu u tamnicu do voljnog koljčinu jela, jer im se hrana ne može zajamčiti. (Čujte, čujte!) Zaposjednuta pode

ručja postala su grobovima najljepših svojih sinova; koji djelomično od bijele garde, djelomično od zloporabljenih njemačkih vojska bijahu poubijani. (Burni poklici, predsjednik ove k redu.) Zarobljenici, koji se vraćaju, podvrženi su nasilnom domovinskom podučavanju. K glavnim zadaćama pripada ocijenjivanje zasluga carske kuće i ostalih kneževskih radova za njemački narod. Cini uopće, kaže se ovaj rat smatra za obiteljsku stvar Hohenzolleraca. „Vili je napao“, glasio je nedavno vojnički izvještaj. Vili nije napao, već je tisuće vojnika moralno napasti, dok je Vili boravio 40 ili 60 km iza fronte. Radje mir bez monarhije, nego rat uz monarhiju. („Bravo!“ pri nezavisnim socijalistima.) Ministar rata pl. Stein: Hoću da popravim temeljnju zabludu govornika. Kod nas ne vodi rata obitelji, već njemački narod vodi rat pod vodstvom svog cara, rat za svoju eksistenciju. (Smijeh pri socijalnim demokratima.)

Zašto Seidler ne ide? „Slovenec“ javlja: Ministar-predsjednik dr. pl. Seidler zaposlil je svoga sina, koji je pred kratko dovršio nauke na sveučilištu u predsjedništvu željezničkog ministarstva, i to odmah u 9. činovnom razredu. Obični smrtnici trebaju, da dodju u 9. činovni razred, preko deset godina.

III — III? Pod tim naslovom donosi gradački socijalno-demokratski list „Arbeiterwille“ bilješku kao opasku k odgovoru cara Vilića na čestitku generala Hindenburga. Car je Vilić istaknuo, da se sada bore za gospodstvo na svijetu dva naroda: engleski i njemački. Svoj je govor car Vilić zaključio: „I uslijed toga mi ćemo pobjediti. To ide p o b j e d i n j e m a č k o g svjetovnog nazora“. „Arbeiterwille“ prispominje: Mi se iz lako shvatljivih razloga ne možemo upustiti u debatu o karakterizaciji obliju svjetovnih nazora (njemačkog i engleskog) no mogli bismo nabaciti pitanje: Zar se bori i sedam nenjemačkih narodnosti u Austriji za „prvoko-njemačko-germanski svjetovni nazor?“ Zar se i Mađari i nemacki narodnost u Ugarskoj bore za pobjedu „njemačkog svjetovnog nazora?“ I Turci ka sa svojim brojnim narodnostima i konfesijama? I slavenski Bugari? (ostalo zaplijenjeno).

Sto kilograma svinjetine žive vase — 5000 kruna. „Bohemia“ donosi: Dok je još prije nekoliko nedjelja bilo moguće dobiti kilogram svinjetine za dvanaest do petnaest kruna, sada o tome više ne može biti govora. Svinjetina je potpuno nestala sa tržista, ali zato nije nestalo i svinja u Austriji. Svinjskog meseta imade dovoljno, ali samo za koga: za maleni broj bogataša. Citavi čopor trgovaca i preprodavaoca obilazi se i nudi seljacima za kilogram žive vase svinjetine 60 K. Sve se kupuje bez obzira na cijenu, jer u kupatilama i kod zakutnih trgovaca velikih gradova sve se plaća bez obzira šta koštalo. I pored svih izvoznih zabrana, meso se izvaja iz kotara. Ma tko ne bi prodao 100 kg svinjetine za 5000 kruna.

Pregovor madžarsko-hrvatski u Pešti. Hrvatski političari, koji su u utorak prisjeli u Budimpeštu na čelu s banom Antunom pl. Mihalovichem, sastali su se u srijedu prije podne u dvorani ministarskog predsjednika dra. Wekerle u nastupničkoj kući na konferenciiju, kojoj je pored već spomenutih zastupnika prisustvovao također zastupnik dr. Ivan Paleček. Radj se o izmjeni misli pitanjima, koja su se pretresala već u konferenciji, što se održala prošle sedmice. Konferencija je potrajala do 6 i po sati u večer, a zatim se prekinula. Sutra se vijećanje opet nastavilo. — „Hrvatska Korespondencija“ javlja iz Budimpešte: Ministarski je predsjednik dr. Wekerle primio u srijedu u 4 i po sati po podne banu Ant. pl. Mihalovicha hrvatske političare, koji su s njim došli, a u nazočnosti ministra za Hrvatsku dra. Unkelhäusera, s kojim je ministarski predsjednik konferirao o gospodarskim i finansijskim pitanjima, što se tiču Hrvatske. Konferencija je potrajala do 6 i četvrt u večer, pa će se nastaviti u četvrtak u četiri sata po podne.

Filozofija očaja. Nietzsche je podijelio ljude u dva tabora. U jednom su divovi, gospodari, nadljudi, ljudi volje i visokih ciljeva, a u drugom robovi, ljudi, koji jakima služe samo kao sredstvo, krda ljudi. U suglasju s ovom naukom propovijedao je „gospodski moral“ u protimbi s kršćanskim moralom, kojega je prozvao „ropskim mo-

ralom“. Kršćanska ljubav prema bližnjemu, poštovanje tujeg prava, kršćanska smirenost nije se dopadala ovom predstavniku gruboga materijalizma, neotesanoga i mahnitoga imperializma, nepoštovanju svake čudorednosti. Ropstvo najgore vrsti pod jarmom zločinačkoga nemoralnoga apsolutizma bilo je idejalom Nietzscheu. Nietzscheanizam je najgrublja povreda dobrojanstva čovječanstva, negacija života, filozofija očaja. Svaki čovjek imade lice okrenuto prema nebu, svaki nosi u grudima srce s čežnjom za srećom. Filozofija, koja za milijune ljudi, za čitave narode kuje lance i lisičine, koja milijune promatra samo kao puko sredstvo nadljudi i nadnaroda, filozofija je biča, a ne sreće čovječanstva. Nietzsche je sin njemačkoga naroda, medju kojim je materijalistička kultura najjače raširena. Rodio se u Röckenu 1844. Otac mu je bio protentatski pastor. Umro je u Weimar 1900. kao ludjak. Njegov narod podigao mu veličajni spomenik nad grobom. Kao što Schopenhauer, filozof samoubojstva i budističke nirvane, tako je i Nietzsche mnogo utjecao na karakter i kulturni razvitak svoga naroda. On mu je dao novi nazor o svijetu, pred oči mu stavio zadaću, što je imade izvršiti. Prema nietzscheanizmu tumačio danas njemački pravnici „samoodređenje“ ne kao samoodređenje svakoga pojedinoga naroda nego kao samoodređenje jednoga naroda, koji reprezentira „Uebermenschen“, „Willen zur Macht“ i „Herremoral“. Darvinovu teoriju selekcije aplicirao je Nietzsche na čovjeka i na narode. Sve čudoredne principe osniva on na pravu jačega. Ovaj svjetski rat najboljim je dokazom, u kakovo je neobično i nekulturno stanje čovječanstvo bacila materijalistička filozofija. Zeinija je uvijek bila i ostao će doinom suza, jer je srce čovječe sklonio na зло, jer u čovjeku od poroda bukti plamen sirosti, koji treba neprestano gasiti. Jedino kršćanstvo nosi u sebi sve uvjete, koji mogu ublažiti suze na zemlji, učiniti ih zaslužnim, jedino kršćanstvo može čovječju Golgotu pretvoriti u slavu, uskršnje i dati ljudima mir. Hrvatski je narod duboko propet kršćanskim načelima. Grubi materijalizam protivi se čitavoj njegovojs psihici. Hrvatski narod nije nikada zastupao načelo prava jačega, nego samo svoje pravo i slobodu, za koju je pripravan da se bori do posljednje kaplje krvi. — Ovo moraju dobro imati na pameti naši narodni protivnici, koji nas dan na dan izazivaju i krnje naša prava. Mi ne pristajemo uz Nietzscheovu filozofiju nadčovjeka, gospodskoga morala, nego uz mudrost demokratizma, inira i ljubavi. Uvjereni smo, da ova načela moraju konačno pobjediti. — Novine.

Prosvojeto.

„Hrvatska Njiva“. Izšao je 22.-23. dvobroj revijalnoga tjednika „Hrv. Njiva“ s ovim sadržajem: Književnici za našu djecu. — Juraj Demetrović: Nova ili stara orijentacija? — Vatroslav Bukrimović: Naš spisovni jezik. — Dr. Ljudevit Zimpertmann: Hajdučija u Srbiji. — Svećenik: Ženidba katoličkih svećenika. — B. D.: Ratne slike. — Smotra: Sablasne slike iz života naših književnika (Dr. B. Vodnik); Skupština Društva hrv. književnika (Dr. D. P.); Intendant hrv. zem. kazališta (Observer); Novo kazalište u Zagrebu (Discobolo) itd. — Listak: Ivo Andrić: Pogrebna pjesma. — Godišnja pretplata „Hrv. Njive“ iznosi K 36; ovaj dvobroj K 2. — Narudžbe šalju se na upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica kbr. 8.

„Književni Jug“. Izšao je opet kao dvobroj 10. i 11. broj „Knjiž. Juga“ sa slijedećim sadržajem: A. Černy: Narodni divadlo u Pragu. A. Tresić-Pavićić: Miris vjejkova. Isidora Sekulić: Djakon bogorodičine crkve. Fr. Albrecht: Prorok. Petr. Bezruč: Šleske pjesme. Otokar Bržezina: Mnošt. a. Anica Savić: Dante u Apeninu. A. Novićan: Prvi greh. Ivo Andrić: San. V. Čorović: Utisci iz Praga Z. Milković: Lutanje samočom. B. Mašić: Trojica. Angiela Danko: Odmarza. R. Pavlović: Isidor Bajić. Igo Gruden: Iz ciklusa „Slike z Adrijije“. Zatočenik: Nacionalna književnost. Kazalište. U pregledu piše N. Bartulović o svečanostima Narodnog divadla, o Bezruču, Bržezini, te o prijovetkama F. Horvat-Kiša, B. Lovrić o glumcima Narodnog divadla, dr. M. Rešetar o prevodima Vojnovića, te dr. L. Thaller, dr. Zdenka Marković, dr. Julka Chlapac-Gjorgjević i M. Kašanin o različitim pojavama i knjigama. — „Književni Jug“ izlazi 2 puta mjesečno latincicom, cirilicom i slo-

venački, koja evo prati pomnivo i kulturni život Čeha i ostalih Slavena. — Preplata na četvrt godine 10 K, a na pola godine 20 K — Adresa: „Književni Jug“, Zagreb, Gundulićeva ulica br. 28

Javljam tužnim srcem u ime svoje i ostale rodbine svim znancima i prijateljima, da je naš ne prežaljeni sin

Fridrik Božićev

u 6. godini života, nakon kratke i teške bolesti dne 22. o. m., u 2 sata popodne, ispušto svoj andjeosku dušu.

Sprovod milog andjelka krenut će danas, dne 23. lipnja, u 6 sati popodne, iz kuće žalosti u ulici sv. Martina br. 73.

Pula, dne 23. lipnja 1918.

Berta i Mate, c. k. poštni potčasnik, roditelj Aleksandar, brat.

U područnici Jos. Krmpotić, ulica Franja Ferdinand 3, mogu se dobiti slijedeće knjige:

„Matice hrvatske“: Petar Preradović: Izabrani pjesmi. — Laza K. Lazarević: Izabrane pripovijesti. — I. S. Turgenjev: Novi rod. — Ferdo Šišić: Hrvatska pripovijest. — I. I. Prigadić povištati hrvatskog naroda. — Ema Božićević: Carevljot (za mladež). — Ivan Brilić Mažuranić: Priča iz davnina. Kraljević Marko (za mladež). — Josip Eugen Tomić: Mlana djeca. — Dinko Blumunović: Bjedjan. — Ivan Lepušić: Pustovlja. — H. S. Brdovac (pseud.): Prometna politika. — Dr. Nikola Andrić: Ped opozitizmom.

„Zabavna biblioteka“: Hamaun: Viktorija. — Geyeratami: Sto zene mogu. — Deledd: Nostrilje. — Balzac: Zena od trideset godina. — Braun: Srati dan van Zantene. — Serko: Slava životu! — Kuprin: Hrmas i ljudi. — Nagrodskaj: Dionisijev gnjev. — Bourget: Dvije sestre. — H. Ridge Hingrad: One. — Zuccoli: Farfui. — Lolice: Žena drugog čovjeka. — Šubin: Azbejin. — Fogazzaro: Daniela Cortis. — Glynn: Teodora. — Herczeg: Osvrte sanja. — Lagerlöf: Jere salim. I.—II. — Blicher-Clausen: Bonja. — Montgomery: Ne obvanđen. — Brunau: Ponećne sunce. — Tillier: Ujak Benjamina. — Sezima: Passiflora. — Bourget: Lazarina. — Kipling: Indijska džungla. — Bang: Tina. — France: Crveni križ. — Bordeaux: Otvori odl. — Blicher-Clausen: Inga. — Maupassant: Kako kog smrt. — Hermann Sudermann: Litavke pripovijesti.

„Humoristična knjižnica“: St. Sremac: Pop Čiril. — I. pop Spirala. — N. V. Gogolj: Mrte duše. Trl pripovjedke. — M. Argybašev: Sanjin. Narodne šale i pripovjedke. — Jonathan Swift: Gulliver kod divova. Naši noviji humoristi. — S. Vörös: Tenek Tomaš. — Guy de Maupassant: Baština. — Branko Mašić: Aleksić Miševiće. Ratne šale. — Branislav Gj. Nušić: Novo Šajkije priče. Općinsko dijete. — A. Konstantinov: Bašnja. — M. B. Janković: Prva ljubav.

Pismene se naručbe imaju upravili na „Upravu Hrvatskog Lista“. Pošiljke se odpremaju samo sa pouzećem. Na bojne pošte uz unaprijed pripisan novac.

Mali oglascnici

Politeama Cisoučići

Dane u nedjelju, dne 23. lipnja kinematografske predstave sa ovim programom:

„Trnjulka“.

Polag poznate priče u 4 čina sa Georgom Kaiserom i Harry Liedtkeom u glavnim ulogama.

Početak: 2:30, 4, 5-30 i 7 sati.

Ulažnica za prizemlje i lože K 1·20, nastanjač K — 10, lože K 2—, galerija K — 50.

■ Takodjer za dječju! ■

Velik Izbor

listovnog papira

u mapama i kutijama

preporuča

Jos. Krmpotić - Pula.

KINO CRVENOG KRIŽA Ulica Svetoga kralja 34.

Dnevni raspored

Benjamin božićevi.

Veseloigrat u 3 čina.

Početak:

2:45, 3:55, 5:05, 6:15 i 7:25.

Ulažnica cijene za ovaj film: I. mjesto K 1·20; II. mjesto 60 h.

Uči se može kod svake slike

Ravnateljstvo si pridržaje pravu preuzimanju raspored.

U trgovini pokućstva, Pili. Barbalčić,

u Šišanskoj ulici,

prodaje se nove prisjedje

pokućstve.

Podupirajte našu Družbu!

ZIVNOSTENSKA BANKA PODRUŽNICA U TRSTU, Via Ponte Rosso 7. Vlastita palata.

Dionička glavnica: K 100,000.000.—

Obavlja sve bankovne, burzovne i mjenjačne poslove najkulantnije.

Brzojavi: Živnostenska-Trst. — CENTRALA U PRAGU UTEMELJENA 1868. — Telefoni br. 2157, 1078, 1089.

PODRUŽNICE: Beč, Brno, Budimovice, Friedek-Místek, Karlovy Vary, Klatovy, Kolín, Královéhradec, Lwów, Meřnik, Mor.-Ostrava, Olemuo, Pardubice, Plzeň, Praha, Prostějov, Reichenberg i Tábor.